

هند باستان

دان ناردو

ترجمه مهدي حقيقت خواه

-
- سرشناسه: ناردو، دان، ۱۹۴۷ - م.
- عنوان و نام پدیدآور: هند باستان / دان ناردو؛ ترجمه مهدی حقیقت‌خواه.
- مشخصات نشر: تهران: ققنوس، ۱۳۸۸.
- مشخصات ظاهری: ۱۲۵ ص: مصور.
- فروست: مجموعه تاریخ جهان؛ ۵۸.
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۱۱-۸۰۸-۲
- وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
- یادداشت: عنوان اصلی: *Ancient India*
- موضوع: هند - تاریخ - از آغاز تا ۳۲۴ ق.م.
- موضوع: هند - تاریخ - ۳۲۴ ق.م. - ۱۰۰۰ م.
- شناسه افزوده: حقیقت‌خواه، مهدی، ۱۳۲۶ - ، مترجم.
- رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸: DS۴۵۱/۵۲۰۹
- رده‌بندی دیویی: ۹۳۴
- شماره کتاب‌شناسی ملی: ۱۷۸۹۵۹۱
-

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Ancient India

Don Nardo

Lucent Books, 2008

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای زاندارمری

شماره ۱۰۷، تلفن ۶۶۴۰۸۶۴۰

* * *

دان ناردو

هند یاستان

ترجمه مهدی حقیقت‌خواه

چاپ اول

۳۰۰۰ نسخه

۱۳۸۸

چاپ شمشاد

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۲ - ۸۰۸ - ۳۱۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 311 - 808 - 2

info@qoqnoos.ir

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۳۸۰۰ تومان

فهرست

- رویدادهای مهم در دورهٔ هند باستان ۶
- پیشگفتار: ملتی در تماس با گذشته‌اش ۹
۱. نخستین ساکنان هندوستان ۱۵
۲. آریایی‌ها و عصر ودایی ۲۹
۳. دست‌اندازی‌ها از غرب ۴۳
۴. امپراتوری ماوریا ۵۷
۵. سه مذهب بزرگ هندوستان ۷۱
۶. دودمان گوپتا و عصر طلایی ۸۵
۷. جامعه و نهادهای هند باستان ۹۷
- پی‌گفتار: میراث هند باستان ۱۱۱
- یادداشت‌ها ۱۱۷
- برای مطالعهٔ بیش‌تر ۱۲۱
- نمایه ۱۲۳

رویدادهای مهم در دوره هند باستان

حدود ۱۰۰۰
ابزارها و
جنگ -
افزارهای
آهسی در
هندوستان به
کار گرفته
می شود.

حدود ۱۲۰۰
تاریخ تقریبی جنگ
نیمه افسانه ای تروا،
که در آن اتحادی از
یونانیان شهر تجاری
تروا را در آناتولی
غارت می کنند.

حدود ۲۶۰۰ تا ۱۷۰۰ یا کمی دیرتر
تمدن هاراپایی در دره سند و فراسوی
آن شکوفا می شود.

حدود ۱۵۰۰
تاریخ روایی نهاجم ادعایی
اما احتمالاً افسانه ای
آریایی ها به هندوستان.

پیش از میلاد
حدود ۴۰۰,۰۰۰ تا
۲۰۰,۰۰۰
عصر حجر نخستین
انسان ها وارد هندوستان
می شوند.

۵۰۰

۱۳۰۰

۱۸۰۰

۲۵۰۰

۴۰۰,۰۰۰

پیش از میلاد

حدود ۱۵۰۰ تا ۵۰۰
عصر ودایی هندوستان، که
در آن نوشتارهای مقدس
مذهبی، شامل وداها،
پدیدار می شود و مذهب
هندو شکل می گیرد.

۷۵۳

تاریخ روایی پایه گذاری
رُم، در غرب ایتالیا.

حدود ۵۶۳

تاریخ روایی تولد گوتمه
سدهارته، که به «بودا» یا
«روشن روان» شهرت
می یابد.

حدود ۲۶۸۶

آغاز سلطنت قدیم مصر، که در آن بزرگترین آهرام
مصر ساخته می شوند.

حدود ۱۶۰۰

در بین النهرین، شهر بابل را جتی ها،
قومی جاه طلب اهل آناتولی (ترکیه
کنونی)، غارت می کنند.

حدود ۵۴۳ تا ۴۹۱

فرمانروایی بیمیسارا،
که ماگادها را به
قصد رتمدترین و
بانفوذترین پادشاهی
هندوستان تبدیل
می‌کند.

۴۷۶

از پی مهاجرت‌های
جمعی و نه‌اجم‌های
«بربرها»، آخرین
امپراتور روم از تخت به
زیر کشیده می‌شود.

۲۳۲

درگذشت آشوکا، که در
دوره فرمانروایی‌اش
امپراتوری ماوریا به
بزرگ‌ترین فراخنای
خود می‌رسد.

پس از میلاد

۷۹

فوران کوه وِزوویو،
آتشفشانی در غرب ایتالیا،
شهر رومی پُمپی را مدفون
می‌سازد، که آن را از میان
برمی‌دارد اما در عین حال
حفظش می‌کند.

۵۰۰

۲۰۰

پس از میلاد ۱۰۰

۱۰۰

۳۰۰

۴۰۰

۱۴۶

روم امپراتوری
کارتاژ در شمال
آفریقا را در آخرین
(سومین) جنگ
پونی شکست
می‌دهد.

حدود ۳۲۰

پایه‌گذاری دودمان
گوپتا، که با به اصطلاح
«عصر طلایی»
فرهنگی و اندیشگی
هند همراه است.

۳۲۶

اسکندر مقدونی،
فاتح یونانی (که
بعدها «کبیر»
لقب گرفت) به
هندوستان حمله
می‌کند.

۳۲۱

چاندرا گوپتا سلسلهٔ ماوریا
را در ماگادها پایه‌گذاری
می‌کند.

حدود ۴۸۰ تا ۵۳۰

هون‌های سفید به هندوستان
حمله‌ور می‌شوند، قلمرو
گوپتا را به تصرف
درمی‌آورند، و به عصر
طلایی پایان می‌دهند.

پیشگفتار

ملتی در تماس با گذشته‌اش

با گذشت قرن‌ها، هندوستان به‌هیچ‌وجه در حد متوسط نیست. برای مثال، با داشتن حدود ۱/۱ میلیارد نفر جمعیت، از این نظر پس از چین در جایگاه دوم قرار دارد. (اما هندوستان پُرجمعیت‌ترین دموکراسی جهان است.) هندوستان به لحاظ جغرافیایی نیز پهناور است و با ۳,۲۰۸,۰۰۰ کیلومتر مربع وسعت هفتمین کشور پهناور جهان است. به واقع، چنان پهناور است و دارای چنان تنوع گستردهٔ سرزمینی است که غالباً از آن با نام «شبه قاره» یاد می‌شود. افزون بر آن، هندوستان از داشتن چهارمین اقتصاد بزرگ جهان به خود می‌بالد. و مردمش به اعتقادات مذهبی بسیار گوناگونی، از جمله آیین هندو، آیین بودا، آیین جین، اسلام، مسیحیت، آیین سیک، یهودیت، و آیین زرتشتی، تعلق خاطر دارند.

گهوارهٔ تمدن

هند از دیدگاه تاریخی نیز شایان توجه است. نخست آن که، یکی از چهار فرهنگ پیشرفتهٔ باستانی را در خود پرورش داد که تاریخدانان امروزی آن‌ها را «گهواره‌های» تمدن می‌نامند. هر یک از این تمدن‌ها در امتداد کرانه‌های یک یا دو رودخانه بزرگ شکوفا شدند - دجله و فرات در بین‌النهرین (عراق کنونی)، نیل در مصر، هوانگ در چین، و سند در هند. نخستین شهرها در نیمه تا پایان هزارهٔ چهارم پیش از میلاد پدیدار شدند؛ و نخستین دولت - مملکت شناخته شدهٔ جهان در مصر در حدود ۳۱۰۰ پیش از میلاد شکل گرفت.

اما هند زیاد عقب نبود. بین سال‌های ۳۰۰۰ تا ۲۶۰۰ پیش از میلاد، آنچه دانش‌پژوهان امروزی تمدن هاراپایی می‌نامند در امتداد رودخانه سند و شاخه‌های آن سر برآورده بود. برخی شهرهای هاراپایی سرانجام بیش از ۲/۶ کیلومتر مربع وسعت یافتند و جمعیتی بین سی تا پنجاه هزار نفر را در خود جا دادند. ساکنان شهرها در هزاران خانه آجری مقاوم زندگی می‌کردند که همانند الگوهای شبکه‌ای مدرن در دو سوی خیابان‌های خوب طراحی

شده جا گرفته بودند. از آن گذشته، مدارک باستان‌شناختی اخیر از هند غربی نشان می‌دهند که هاراپایی‌ها امپراتوری‌ای پدید آورده بودند که از امپراتوری‌های مصریان و ساکنان بین‌النهرین در همان عصر پهناورتر بود.

نگهداشت فرهنگ‌های باستانی

هند و مردمش از جهت دیگری نیز به لحاظ تاریخی متفاوتند و آن میزان تلاش آن‌ها برای نگهداشت پیوندشان با گذشته دور خودشان است. بسیاری از هندی‌های امروزی بسیار بیش از ساکنان بین‌النهرین یا مصر امروزی با فرهنگ‌های باستانی کشورشان در تماسند. مثلاً، عراقی‌های امروز با مردمان بین‌النهرین که نخستین شهرها را بنا نهادند تقریباً هیچ وجه مشترکی ندارند. به واقع، عقاید مذهبی، سیاسی، و اجتماعی سومریان و بابلیان که در بین‌النهرین نخستین می‌زیستند عمده‌تاً یادگارهایی مهجورند. مردمان بعدی، از جمله مسلمانان عرب، یا بر مردمان پیشین غالب آمدند و آن‌ها را ریشه‌کن ساختند یا آن‌ها را جذب خود کردند و به کیش و آیین خودشان در آوردند.

در مورد مصر نیز همین‌گونه است. مصریان باستان خدایان متعددی را می‌پرستیدند و بر اساس اعتقاداتشان آداب و رسوم روزانه متعددی را به جا می‌آوردند. در بستر زمان بسیاری از اقوام بیگانه، از جمله ایرانیان، یونانیان، مسلمانان عرب، و ترک به مصر حمله‌ور یا آن را اشغال کردند. این فرایند به نابودی فرهنگ باستانی مصر شتاب بخشید؛ و اکنون تقریباً همه مصریان امروزی مسلمانان یکتاپرست با جهان‌بینی و آداب و رسوم مذهبی به کلی متفاوتی هستند.

برعکس، در هندوستان وضعیت بسیار متفاوتی پدیدار شد. در آن‌جا مردمان زیادی از دیرباز، بسیاری از اعتقادات و آداب و رسوم فرهنگ‌های باستانی هند را زنده نگه داشتند و امروزه هم، همچنان زنده نگه می‌دارند. تاریخدان سینه‌اراجا تامیتا - دل‌گودا خاطر نشان می‌سازد: اکثر هندی‌ها «هنوز همان خدایان را می‌پرستند و هنوز همان ابیات و سرودهای نیایش را می‌خوانند که ۴۰۰۰ سال پیش می‌پرستیدند و می‌خواندند.»^۱ آلن دانیلو، دانش‌پژوه دیگری که درباره هند باستان نوشته‌های زیادی دارد، با این نظر موافق است. به گفته او،

هندوستان، به سبب تداوم تمدنش، خودش نوعی موزه تاریخ است که بخش‌های جداگانه‌ای برای نگهداشت فرهنگ‌ها، نژادها، زبان‌ها، و مذهب‌هایی دارد که در گستره قلمرو

پهناورش با هم در تماس بوده‌اند، بدون آن که هیچ‌گاه با یکدیگر بیامیزند یا یکدیگر را نابود کنند. هیچ مهاجمی توانسته فرهنگ‌های مردمان کهن‌تر را به کلی از بین ببرد، و عقاید و دانش جدید هیچ‌گاه جای عقاید و دانش دوره‌های پیشین را نگرفته‌اند.^۲

جامعه‌ای چندنژادی

در نتیجه این میزان فوق‌العاده نگهداشت و استمرار فرهنگی، هند دارای فرهنگی یگانه، همگون و یکدست نیست، بلکه گوناگونی شگفت‌انگیز فرهنگی مشخصه بارز آن است. همان‌طور که دلگودا خاطر نشان می‌کند:

غناي بی‌کران فرهنگ هند، طیف گسترده و رنگ‌آمیزی غالباً درخشان آن، گردشگران را نسل در نسل شیفته و افسون کرده است. در عین حال، تنوع و پیچیدگی بی‌کران آن، بیگانگی و تضادهای غالباً تکان‌دهنده آن، آن‌ها را سرگشته و حیران ساخته است. هندوستان در بستر

تندیس یک مادر - الهه هاراپایی، مربوط به تمدن دره سند، حدود ۲۵۰۰ تا ۱۵۰۰ پیش از میلاد. پس از گذار از تمدن هاراپایی، عقاید مذهبی و اجتماعی تازه‌ای در هندوستان پدیدار شد.

زمان اقوام بسیار گوناگونی را در خود جا داده است، که هر کدام آداب و رسوم و سنت‌های خودشان را داشته‌اند و به زبان خاص خودشان سخن می‌گفته‌اند. نتیجه جامعه‌ای است که رخساره‌های گوناگون دارد و از لایه‌ها و گروه‌های اجتماعی گوناگونی تشکیل شده است.^۳

تعدادی از این گروه‌ها در سده‌های میانه و عصر جدید وارد هندوستان شدند. اما تاریخ برخی از آن‌ها به دوران باستان هند برمی‌گردد. پس از گذار از تمدن هاراپایی، عقاید مذهبی و اجتماعی تازه‌ای پدیدار شد؛ پس از آن، ایرانیان و یونانیان به این سرزمین حمله بُردند؛ و باز هم پس از آن، مجموعه گنج‌کننده‌ای از پادشاهی‌ها و امپراتوری‌های بومی سر برآوردند و فرو افتادند، که هر یک دارای فرهنگی غنی بودند. همه این‌ها نشانه‌های مشخصی از خود برجا گذاشتند، که به پیچیدگی و گونه‌گونی هندوستان امروزی کمک کرده است.